

AMBITIE voor Cultuur

Gemeente Stichtse Vecht

Inleiding

Deze notitie over cultuur in de gemeente Stichtse Vecht werd ontwikkeld op basis van gesprekken met bewoners, vertegenwoordigers vanuit het culturele veld, ambtenaren en bestuurders van de gemeente Stichtse Vecht. De totstandkoming van de notitie, in de aanloop naar een nieuwe beleidsperiode, werd begeleid door een begeleidingscommissie. De notitie zelf biedt handvatten voor een brede samenhangende visie op cultuur in relatie tot economie, ruimte en het sociale domein. Inzet is om cultuur in Stichtse Vecht in een toekomstperspectief te plaatsen.

Met enthousiasme werden tijdens de gesprekken ambities geformuleerd. En dan vooral vanuit de vraag wat de culturele sector en de gemeente samen, schouder aan schouder, kunnen bereiken. 'Veel' is daarbij kortweg de conclusie, en meer dan nu al het geval is. Cultuur binnen de gemeente Stichtse Vecht is rijk, wordt gedragen door een grote en betrokken achterban en biedt zicht op kansrijke ontwikkeling op diverse terreinen. De levende kunsten hebben een eigen intrinsieke waarde, maar spelen ook een belangrijke rol in het sociale verband van de kernen. Een actief verenigingsleven, culturele initiatieven en bibliotheek, muziekonderwijs en cultuureducatie op scholen zorgen voor sociale verbindingen tussen bewoners, ondernemers en maatschappelijke instellingen. Daarbij gaat het om de individuele ontmoeting, om educatie, om de ontwikkeling of bevestiging van het collectieve, om het plezier hebben samen dingen te doen, om zorg voor jeugd, ouderen en de zwakkeren in de samenleving, om nieuw ondernemerschap en om de bevordering van het ambacht, een hobby of de ontwikkeling van een nieuwe vaardigheid.

Erfgoed, in de betekenis van monumenten en het cultuurlandschap, vormt feitelijk het DNA van de gemeente Stichtse Vecht. De gemeente heeft zich in de loop der eeuwen in fasen ontwikkeld en die ontwikkelingsgeschiedenis maakt de gemeente tot wat zij nu is. Een geschiedenis die in het hier en nu beleefbaar is in al haar buitenplaatsen, historische kernen, boerderijen, villa's, open landschap, forten en schootsvelden. De cultuurhistorie verdient het dan ook om als drager te fungeren voor de economische, ruimtelijke en toeristische ontwikkeling van de gemeente, vastgelegd in een omgevingsvisie.

In de gevoerde gesprekken werd ook gesproken over de consequenties van de beleidskeuzes in de periode 2011-2017. Het is duidelijk dat de herschikking van de gemeentelijke cultuurportefeuille, die in de slijpstream van de landelijke bezuinigingen vorm kreeg in nauw overleg met het culturele veld, desondanks fikse littekens heeft achtergelaten. Maar dat culturele veld toont echter in alle betrokkenheid, veerkracht, bruisendheid en creativiteit ook hoe krachtig cultuur binnen de kernen verankerd is.

Toch is het toekomstperspectief voor veel culturele initiatieven momenteel zorgelijk. Gebrek aan perspectief op financiële continuïteit en betaalbare en passende huisvesting breekt menig (vrijwillig) bestuur op. Sommige activiteiten houden op te bestaan, wat weer een aderlating betekent voor de sociale cohesie binnen de kernen. Mede als gevolg van een te beperkt aantal ambtelijke fte's ervaart de culturele sector daarnaast een te schrale inbedding binnen het gemeentelijke beleid. De gemeente staat voor hen daardoor gevoelsmatig op een te grote afstand.

En nee, in de gevoerde gesprekken ging het niet overwegend over geld. Wat overigens niet wegneemt dat cultuur binnen de gemeente Stichtse Vecht financieel bepaald onderbedeeld is, een indruk die door een landelijk cijfervergelijk wordt bevestigd. De kleine 1,2 miljoen euro die de gemeente momenteel voor cultuur (dus exclusief erfgoed en monumenten) begroot staat in schril contrast met de cultuurbegrotingen van in omvang vergelijkbare gemeentes als Hardenberg (2,1 miljoen euro) en Veenendaal (4,3 miljoen euro).

Wel werd vaak gewezen op de gevolgen van de bezuinigingen voor de culturele infrastructuur (het ontstaan van eilandjes en het gemis aan 'bruggetjes' tussen initiatieven) en voor de uitwerking van de ingezette instrumenten (gebrek aan zicht op continuïteit door projectfinanciering en het wegvallen van subsidie voor huisvesting). Het wegvallen van betaalbare en passende locaties en het gebrek aan verbindingen en overzicht zijn eveneens een gevolg van de herschikking. Binnen deze overkoepelende thema's bestaat richting toekomst behoefte aan visie en leiderschap vanuit de gemeente.

Het erfgoedveld, evenzeer onderdeel van de cultuur binnen de gemeente, benadrukt de kwetsbaarheid van de cultuurhistorie in het licht van ambities op het gebied van recreatie en toerisme. Recreatie en toerisme, voor een belangrijk deel gefundeerd op de aantrekkelijkheid van de cultuurhistorie, leveren nauwelijks 'return on investment' op voor behoud van de kwaliteit van erfgoed en landschap. Ook zijn er zorgen ten aanzien van de ruimtelijke ingrepen in dit historische landschap met haar monumentale buitens, open gebieden en karakteristieke kernen. Een landschap dat een belangrijke kwaliteit is en een belangrijke onderlegger vormt voor het woongenot en het aantrekken van bedrijvigheid. De omvang en bovengemiddelde rijkheid van het erfgoed staat daarnaast naar mening van velen (en daadwerkelijk in vergelijking met andere monumentengemeentes) niet in verhouding tot de beschikbare ambtelijke inzet in fte's.

Deze notitie wordt besloten met een toekomstdroom. Een beknopte visie op wat was, wat is en wat kan zijn. Dat toekomstscenario volgt vanuit de conclusies met aanbevelingen, geformuleerd op basis van de gevoerde gesprekken. In de bijlagen is een overzicht opgenomen van personen die deel hebben genomen aan de gesprekken en vaak waardevolle informatie verstrekt hebben. Daarnaast is een narratief van Marinke Steenhuis opgenomen. Een verhaal waarin een aantal essenties en kernwaarden van Stichtse Vecht onder woorden wordt gebracht, op basis van de ontwikkelingsgeschiedenis van de verschillende kernen en landschappen.

Mirjam Blott & Frank Strolenberg

24 april 2017

De culturele opgave

1. Integraal beleid

Cultuur draagt in sterke mate bij aan sociale cohesie binnen de kernen van Stichtse Vecht. Cultuurhistorie bepaalt in belangrijke mate het economische, ruimtelijke en toeristische profiel van de gemeente Stichtse Vecht. Vanwege de sterke verwevenheid van cultuur en cultuurhistorie is een integrale gemeentelijke beleidsbenadering van belang die door moet werken in andere beleidsterreinen zoals economie, ruimte en het sociale domein. Cultuur in deze brede zin verdient binnen de gemeente Stichtse Vecht een zowel ambtelijk als bestuurlijk gecoördineerde aanpak en een prominente positie als Topdossier.

2. Een cultuurfamilie.

De beleidsterreinen erfgoed en cultuur behoren tot dezelfde familie en zouden elkaar in de komende beleidsperiode moeten vinden in een integrale cultuurvisie. Hierin vormen zorg voor behoud en ontwikkeling van culturele en educatieve activiteiten binnen de kernen enerzijds, en duurzaam behoud en kwalitatieve ontwikkeling van erfgoed in het licht van toerisme anderzijds de rode draad.

3. Versterking en verbinding.

Culturele activiteiten in de kernen zijn niet alleen een waarde op zichzelf, maar leveren ook een belangrijke *return on investment* in sociale termen. Gemeentelijke inzet van een 'cultuurmakelaar' die initiatieven verbindt en waar nodig verder helpt draagt daaraan bij. Het gemeentelijk faciliteren van passende huisvesting (financieel en fysiek) lijkt daarbij zelfs voorwaardelijk.

4. Evaluatie en bijstelling werking Cultuurfonds Stichtse Vecht

Evaluatie en bijstelling van de werkwijze van het Cultuurfonds Stichtse Vecht is noodzakelijk. De nadruk die voor bijdragen uit het Fonds wordt gelegd op vernieuwende projecten wringt bijvoorbeeld vaak met de in basis herhalende vorm van lokale culturele activiteiten. Daarnaast is het goed onderbouwd aanvragen van projectsubsidies (waarin een voorziening voor huisvesting ontbreekt) voor velen geen sinecure. Het jaarlijkse financiële overschot van het fonds is dan ook een gevolg van de drempels die culturele aanvragers richting het Fonds tegenkomen. Veel culturele initiatieven worstelen mede daardoor met een gebrek aan zicht op continuïteit.

Daarnaast is het van belang de ontwikkeling van een aantal kwalitatief hoogstaande kernoverstijgende culturele projecten met relatief hogere bijdragen vanuit het fonds meerjarig te ondersteunen. Tenslotte vraagt het succes van het fonds, zeker als het streven is om de omvang van het fonds met externe middelen te vergroten, om duidelijker profilering van de gemeente als betrokken partner op het gebied van cultuur.

5. Cultuureducatie

Cultuureducatie, waaronder muziekonderwijs, bibliotheek, cultuur- en kunsteducatieprojecten op scholen wordt verstaan, hebben zich gevoegd en vernieuwd onder invloed van de afgelopen bezuinigingen. De bodem van deze organisaties is echter bereikt, de basis is fragiel en de rek is eruit. Stijgende kosten en gebrek aan financiële middelen zorgen de komende jaren dat, bij gelijkblijvende subsidies, aan kwaliteit op de 'core business' zal worden ingeboet. Het belang van het van jongs af aan actief betrekken van jeugd bij cultuur ligt onder meer in het feit dat wie aan cultuur 'doet', meedoet aan de samenleving. Structurele versterking van de financiële draagkracht van deze educatieve instellingen vanuit verruiming van de gemeentelijke subsidies is daarom in de toekomst noodzakelijk.

6. Kwaliteitstoerisme

Het toerisme richting Stichtse Vecht groeit. Die groei wordt echter niet zonder meer door iedereen toegejuicht. Er zijn zorgen over de kwetsbaarheid van het landschap, de aantasting van de monumenten, de lasten voor eigenaren en de overlast voor bewoners. Het bieden van zicht op economische *return on investment* gekoppeld aan een visie op duurzame kwaliteitsontwikkeling, die de groei van recreatie en toerisme kanaliseert, neemt het veld mogelijk wel mee in een ontwikkelingsambitie. Door vertegenwoordigers van lokale culturele iconen, vernieuwende koplopers, innovatief ingestelde toeristische ondernemers en overkoepelende initiatieven zoals het Vechtsnoer deel te laten nemen in het platform Toerisme en Recreatie krijgt deze ontwikkelrichting een eerste impuls. Samen met de gemeente kunnen deze partijen een meerjarenprogramma voor gebiedsmarketing ontwikkelen waarin het scheppen van voorwaarden door de gemeente, en het ontwikkelen van duurzame ondernemerskracht door de cultureel ondernemers, hand in hand kunnen gaan.

7. Cultuur ontsluiten

Een compleet en actueel overzicht van alles wat zich op cultureel gebied afspeelt binnen de gemeente Stichtse Vecht ontbreekt. Het verdient aanbeveling vanuit de gemeente aanzet te geven tot de ontwikkeling van een overkoepelende agenda. Door die agenda ook via de gemeentelijke website vindbaar te maken, draagt de gemeente het belang dat zij aan de cultuur hecht ook zichtbaar uit.

8. Kansen benutten: middelen en mensen

Als effect van de bezuinigingen is binnen de gemeente zowel budget als ambtelijke inzet (fte's) voor cultuur en erfgoed gekrompen, tot een niveau dat achterblijft bij zowel landelijke gemiddelden als bij het kapitaal dat de cultuur van Stichtse Vecht vertegenwoordigt. Enerzijds kan zo onvoldoende recht worden gedaan aan het rentmeesterschap die de cultuurhistorische erfenis van Stichtse Vecht met zich mee brengt. Maar verruiming van zowel budget als fte's is ook noodzakelijk om de kansen en ambities op het gebied van cultuur te verwerkeltijk. Kansen die zich terugbetalen in termen van werkgelegenheid en bedrijvigheid, een aangenaam woonklimaat met een hoge leefbaarheidsfactor, de ontwikkeling van duurzaam toerisme en een betekenisvolle inrichting van de ruimte.

Fundering.

Cultuur in een samenhangende visie

Cultuur binnen de gemeente Stichtse Vecht bestaat uit levende kunsten en erfgoed, uit cultuurlandschap en immaterieel erfgoed, uit 'hogere kunsten' en fanfare. En al die uitingen hangen met elkaar samen, beïnvloeden en bevuchten elkaar. Voor de toekomst van de cultuur binnen de gemeente Stichtse Vecht is het van groot belang dat de gemeente hierop een samenhangende visie ontwikkelt en vervolgens regie neemt op een gecoördineerde uitvoering hiervan. Erfgoed vormt daarbij de onderlegger voor het economische en ruimtelijke beleid, onder meer in het licht van toeristische ontwikkeling en als onderlegger voor de ontwikkeling van een omgevingsvisie. Kunsten vragen om een benadering waarin wat krachtig bloeit kan blijven bloeien en waardoor met name de sociaal verbindende factor gestimuleerd wordt. Cultuur in totaal verdient een benadering als gemeentelijk Topdossier, met bijbehorende budgetten en ambtelijke inzet.

Cultuurhistorie als basis

Dé basis voor de cultuur van Stichtse Vecht is gelegen in haar verleden. De erfenis uit dat verleden is en vormt de identiteit en het gezicht van de gemeente Stichtse Vecht. Dat is ook af te lezen aan het feit dat de gemeente, na de stad Utrecht, de meeste monumenten herbergt van de provincie Utrecht. Maar Stichtse Vecht is ook de gemeente met de meeste buitenplaatsen van Nederland en heeft landelijk de grootste groep beschermde woonhuizen op haar grondgebied. Daarnaast telt de gemeente niet minder dan 9 beschermde dorpsgezichten. Nu al raakt de gemeente de werelderfgoed-site Stelling van Amsterdam, naar verwachting wordt in 2019 de Nieuwe Hollandse Waterlinie 'toegevoegd' aan de Stelling. Daarmee vormt deze gecombineerde werelderfgoed-site plots een belangrijke cultuurhistorische ruggengraat van de gemeente, die daarmee een prominente positie heeft op het wereldtoneel. En ook al zijn de Vecht met haar buitenplaatsen de verkavelingsstructuren van het veenweidelandschap formeel (nog?) niet werelderfgoed-waardig, ze zijn in de ogen van velen wel van het hoogste erfgoedniveau. Het is dan ook daarom dat erfgoedinstellingen zoals de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, provinciale en lokale erfgoedorganisaties met zeer grote belangstelling volgen wat de gemeente op het terrein van erfgoed onderneemt.

Erfgoedwaarden Stichtse Vecht	Status
Stelling van Amsterdam	<i>Outstanding Universal Value (1996)</i>
Nieuwe Hollandse Waterlinie	<i>Outstanding Universal Value (beoogd 2019)</i>
Buitenplaatsen	Meeste van Nederland
Beschermde monumentale woonhuizen	Meeste van Nederland
Aantal rijksmonumenten	No. 2 van de provincie Utrecht
Beschermde dorpsgezichten	9
De Vecht en de buitenplaatsen	AAA
Veenweidegebied met haar dorpen	AAA

Een grote groep bewoners voelt zich eigenaar van dit culturele kapitaal. Ook al woont men zelf niet aan de Vecht of in het rustieke Tienhoven, men ontleent wel z'n trots aan het feit dat men in dezelfde gemeente woont. Met andere woorden: dit monumentale kapitaal verdient een centrale positie in het beleid en in de bemensing van de gemeente, waarbij geldt: *noblesse oblige*.

Het narratief van Marinke Steenhuis (zie bijlage) laat grofweg zien dat er een verschil is tussen drie soorten 'families' van dorpen:

1. de Vechtoeverdorpen (extern gericht, qua levendigheid en culturele uitwisseling al 4 eeuwen permanente een culturele levensader, stedelijk qua inslag, stijl en klasse, culturele rijkdom)
2. de Veenweidedorpen (cohesie en burgerkracht, handel en ontspanning, agrarisch gebruik)
3. de Woondorpen (met name Maarssenbroek en Opbuuren, ontworpen rondom de functie wonen, meer stedelijk, gericht op Utrecht)

Individueel is er echter een groot verschil tussen de dorpen in de verschillende families: van kasteeldorp tot woondorp, van historisch gegroeid tot nieuw ontworpen, van kleine kern tot 'kleine stad', met zowel autochtone als nieuwe bewoners. Het karakter van de bevolking is op basis van dit alles niet anders te duiden dan als zeer divers.

Qua samenhang is de Vecht door de eeuwen heen de grote verbinder voor dit gebied. Andere grootschalige ingrepen zoals de Oude Hollandse Waterlinie of de Nieuwe Hollandse Waterlinie hadden minder invloed op de inrichting en het gebruik van het landschap. Sterker nog, deze nieuwe structuren maken het amalgaam dat Stichtse Vecht is alleen nog maar complexer, interessanter en kansrijker. Grosso modo is er een enorme landschappelijke diversiteit met fenomenale monumenten en een rijke historische diepte.

Cultuur van binnen

De kracht van de gemeente is gelegen in het feit dat zij kernen bevat met een sterke eigen identiteit. Hierboven werd al het verschil geduid tussen de Vechtoeverdorpen, de Veenweidedorpen en de Woondorpen, maar zelfs binnen deze 'families' heeft elke kern een duidelijk profiel, sfeer en eigen gezicht. De gemeente heeft dat destijds goed aangevoeld toen zij haar kernenbeleid formuleerde. Het onderscheid tussen de kernen is er, mag er zijn en blijven.

De keerzijde van de medaille van deze sterke eigen identiteiten is dat de kernen vooral naar binnen gericht zijn. De culturele activiteiten die plaats vinden zijn vooral gericht op en georganiseerd door bewoners van de kern zelf. Cultuur fungeert hier als verbinder en activator binnen de kernen. De culturele activiteiten vormen het platform om verschillende partijen en organisaties met elkaar te verbinden (bewoners en ondernemers, bibliotheken, muziekscholen en maatschappelijke organisaties) en vormen een laagdrempelige entree tot brede participatie.

De bezuinigingen van de afgelopen jaren hebben, ondanks alle flexibiliteit, veerkracht en betrokkenheid van het culturele veld, flinke sporen getrokken. Cultuursubsidies verdwenen, met uitzondering voor de bibliotheek, muziekschool en cultuureducatie binnen het basisonderwijs. Maar ook daar moest worden afgeslankt. In plaats daarvan kunnen nu aanvragen worden ingediend voor projectbijdragen via het Prins Bernhard Cultuurfonds Stichtse Vecht. Vernieuwende projecten krijgen hier voorrang, terwijl veel cultuurinitiatieven juist leunen op traditie.

Binnen de gemeentelijke organisatie zelf werd de ambtelijke capaciteit teruggebracht. Met het verdwijnen van cultuursubsidies verviel ook de (structurele) subsidie voor huisvesting. Tegelijkertijd zorgden bezuinigingen binnen andere beleidsterreinen voor een geringere beschikbaarheid van betaalbare passende locaties. Dorpshuizen waarop ook bezuinigd is zijn bijvoorbeeld nu genoodzaakt hogere vergoedingen te vragen en concurreren met elkaar. Dit alles leidt tot grote onzekerheid over continuïteit en vergt veel inspanning en een te grote financiële verantwoordelijkheid voor de vrijwillige bestuurders. Die haken dan ook soms af.

Met een nieuwe beleidsperiode in zicht is het van belang dat de gemeente de huidige financieringsstructuren evalueert en bijstelt, de huisvestingproblematiek onderzoekt en behulpzaam is bij het vinden van oplossingen die cultuureducatie stevig in het zadel houden.

Kernoverstijgende activiteiten.

Sommige activiteiten hebben een kernoverstijgend bereik, zoals de markt in Breukelen, de Oranjefeesten in Nigtevegt en Maarssen, de meezing-Mattheus en aanbod op het gebied van cultuureducatie. Er leven ook ideeën voor nieuwe kernoverstijgende initiatieven, die bijdragen aan de culturele profilering van de gemeente. Door koppeling van de lokale muziekcultuur aan de kwaliteit en culturele geschiedenis van de buitenplaatsen, bijvoorbeeld. Dergelijke kernoverschrijdende programmering hoeft niet te concurreren met het grote aanbod in Utrecht en Amsterdam. Wel draagt de ontwikkeling van kwalitatieve kernoverschrijdende programmering bij aan een meer gemeentebrede samenhang, verbinding tussen de kernen van deze nog maar jonge fusiegemeente en een gedeeld gevoel van trots. Het is aan de gemeente om dit soort initiatieven als kernoverstijgend te benoemen en daar, al dan niet via het Prins Bernard Cultuurfonds steun voor te organiseren.

Gezicht naar buiten.

Stichtse Vecht leunt in haar toeristische profilering sterk op de Vecht en haar buitens, een kwetsbaar cultuurlandschap. Ontwikkelingen van toeristisch ondernemerschap moeten goed vanuit die kwetsbaarheid worden gewogen. Op warme dagen doorkruisen hordes auto's, motorboten en motoren het gebied, dat die verkeersdruk nauwelijks aankan. Veel bewoners staan huiverig tegenover toeristische groei. Zij wonen hier vooral vanwege de schoonheid en rust van het gebied. Daarnaast zijn de attracties van de Vecht, de buitenplaatsen, veelal in particulier bezit en dragen eigenaren grotendeels zelf zorg voor het omvangrijke en kostbare behoud en beheer. In economische termen levert meer toerisme geen tot nauwelijks 'return on investment' op en dat zorgt voor weinig enthousiasme bij eigenaren om een groter publieksbereik te realiseren. Anderzijds is iedereen zich bewust van het feit dat de groei in toerisme er gewoon komt, alleen al vanuit het overvolle toeristische Amsterdam, simpelweg vanwege het feit dat toerisme een groeisector is.

Voor de ontwikkeling van toerisme binnen de gemeente Stichtse Vecht is duurzame kwaliteit daarom het adagium. Geen massatoerisme, maar kleinschalig kwaliteitstoerisme, dat past binnen het kwetsbare landschap. Meer publieksbereik gekoppeld aan duurzame leefbaarheids- en instandhoudingsdoelstellingen. Scherper nog: *'kwaliteitstoerisme dat bijdraagt aan een duurzame versterking van de culturele dragers van het gezicht van Stichtse Vecht'*.

Zo'n ambitie krijgt onder meer vorm als de gemeente zowel cultuur- als recreatieve ondernemers in hun ondernemerschap begeleidt vanuit het adagium van duurzame kwaliteitsontwikkeling. Dat doet de gemeente door middel van wet- en regelgeving, ruimtelijke ontwikkeling maar ook mogelijk vanuit een financiële constructie waardoor economische meeropbrengsten mede ten goede komen aan duurzame versterking van de culturele dragers.

Daarnaast is het zaak om de eigenaren van de monumentale iconen van Stichtse Vecht nadrukkelijk te erkennen in wat zij doen, namelijk vanuit particuliere middelen zorg dragen voor de kroonjuwelen van Stichtse Vecht. Zij moeten zich gehoord, gekoesterd, gesteund en gewaardeerd voelen in wat zij bijdragen.

Het platform Toerisme en Recreatie zou dan ook kunnen worden uitgebreid met een substantiële vertegenwoordiging vanuit het culturele veld, om draagvlak, input en opvolging te genereren van ontwikkelingen die vanuit het platform ontstaan.

Tenslotte is het belangrijk dat de gemeente zorg draagt voor een totaaloverzicht van culturele activiteiten, kansrijke verbindingen legt en zorg draagt voor een goede inbedding van cultuur binnen een overkoepelende gemeentelijke profilering. Een door de gemeente aangestelde cultuurmakelaar kan hierin uitermate goed voorzien.

Toekomstbeeld: dat wat was, dat wat is en dat wat kan

Stichtse Vecht 2020

De meest begeerlijke gemeente van Nederland

In 2020 staat de gemeente Stichtse Vecht bekend als de meest begeerlijke gemeente van Nederland. Een gemeente waar wonen, werken, winkelen en recreëren plaats vindt in een bijzondere en inspirerende omgeving met prachtige dorpen, vol van mooie monumenten, langs een slingerende rivier en in een open landschap. Een gemeente waar haar bewoners trots op zijn. Waar zij zich onderdeel voelen van een dragende geschiedenis die zij zelf naar de toekomst levend houden en verder vormgeven. Men voelt zich onderdeel van dit grotere geheel omdat de kinderen van Stichtse Vecht al op school leren van de bijzondere cultuur en geschiedenis van hun gemeente, en hun ouders op allerlei wijze betrokken zijn bij verschillende culturele activiteiten. Samen neemt men met liefde verantwoordelijkheid voor het behoud en de ontwikkeling van de kwaliteit van de eigen leefomgeving. Men weet dat als men geeft, men ook ontvangt. Het lokale bestuur heeft dan ook samen met de bewoners en ondernemers het voortouw genomen om het gebruik van dit unieke stukje Nederland zo in te richten dat het wonen, werken of bezoeken van Stichtse Vecht leidt tot méér kwaliteit en méér karakter. Behoud door ontwikkeling dus, waarbij het eigene van Stichtse Vecht als een kompas richting geeft aan haar economisch, ruimtelijk en sociaal handelen. Bedrijven worden aangetrokken door de kwaliteit van de omgeving, bewoners wonen graag in een omgeving waar de leefbaarheid hoog in het vaandel staat en bezoekers voelen zich welkom geheten omdat hun aanwezigheid geen afbreuk doet aan dat wat Stichtse Vecht zo speciaal maakt, maar slechts bijdraagt aan de levendigheid van de gemeente. De gemeente heeft hiertoe de cultuur van Stichtse Vecht centraal gezet en dat in 2019 vertaald in een omgevingsvisie waar de kwaliteit van de leefomgeving richting geeft aan het toekomstig handelen.

De kracht van een dozijn

Stichtse Vecht is een gemeente met vele gezichten. Opgebouwd in de loop der eeuwen door de edelman en de boer, door de ondernemer en door de levensgenieter, door hard te werken en door te willen genieten van al het moois dat het leven te bieden heeft: kunst, de muziek en genoeglijk eten en drinken in een landschap waar de tijd langzaam voorbijglijdt. Maar dat laatste was alleen aan de orde in de vele buitens die langs de Vecht gebouwd werden door rijke lieden uit met name Amsterdam. Elders, en op een eerder moment in de geschiedenis, werd het veen ontgonnen door noeste arbeid; het land werd vruchtbaar gemaakt ter ere van een hogere God. Alleen al dit onderscheid tussen plezier en plicht, zorgde voor verschillende soorten nederzettingen met een heel eigen identiteit. Een dozijn krachtige kernen, met bewoners die staan voor hun kern. En dat onderscheid werd beleefd en gevierd; en nog steeds. In de gemeente Stichtse Vecht heeft elke kern z'n eigen cultuur, gebruiken en tradities. Dat maakt deze gemeente zo kleurrijk. Stichtse Vecht biedt een warme bedding voor dit culturele amalgaam. Kunstenaars en cultuurmakers, verenigingen en organisaties, ondernemers en makers: zij weten dat zij met hun activiteiten voortbouwen op de culturele rijkdom van het verleden, maar ook plezier en geld opleveren in het hier en nu. Organisaties als de bibliotheken, (muziek)scholen, kerken, fondsen en de gemeente zelf maken dit mogelijk omdat zij weten dat het bijdraagt aan de sociale samenhang in de kernen, de leefbaarheid van de gemeente, de aandacht voor de ouderen, jongeren en zwakkeren in de samenleving en in meer algemene zin: aan het geluk van het geheel. De gemeente heeft hiertoe in 2017 een infrastructuur ontwikkeld die het mogelijk maakt dat de culturele instellingen en de levende kunsten binnen de kernen tot bloei en wasdom kunnen komen.

Het unieke van één

Tegelijkertijd kent de gemeente ook bijzondere evenementen die de hele Stichtse Vecht in het licht zetten. Maar vooral natuurlijk, en dat het hele jaar door, die prachtige rivier met z'n monumenten, die schilderachtige dorpen, de boerderijen in dat weidse landschap, de plassen met hun bijzondere natuur en het werelderfgoed van de forten met hun open schootsvelden. Samen met culturele ondernemers, koplopers en vernieuwers heeft de gemeente de voorwaarden geschapen dat ondernemerskracht ontwikkeld kon worden, tegen de achtergrond van een heldere keuze voor een duurzame economisch-toeristische ontwikkeling van Stichtse Vecht. Samen reizen zij door ruimte en tijd. Om te beginnen in 2017, want dat wat zijn kan, is nog niet.

Met dank aan alle gesprekspartners, waaronder:

Hans van Bommel, oudheidkundige vereniging
Marcel Blekendaal, Polderwachter
Mieke Bom, Theekoepelparade
Cees Boonacker, Nigtevecht
Steven de Clercq, Vechtplassencommissie
Janine Van Doesburgh-Ferwerda, Loenen, oudheidkundig genootschap Nifterlake
Marceline Dolfin, Rijksdienst Cultureel Erfgoed
Wietske Dubelaar, coördinator steunpunt erfgoed provincie Utrecht
Quina de Graaf, Danne Atelier, Atelier Buitengewoon
Pieter de Groene, wethouder cultuur gemeente Stichtse Vecht
Eric de Haan, bibliotheek Stichtse Vecht
Gera Helling, Loenen (voorheen wethouder Cultuur)
Jasper Hoogenboom, theater ondernemer
Frank van der Hulst, directeur Kunst Centraal
Juliette Jonker, cultureel ondernemer, ambassadeur cultuurfonds Stichtse Vecht
Bertien Koole-Quarles van Ufford, buitenplaats Gunterstein Breukelen
Caroline Klooster
Annet Koops, Het Scharlaken Imperium
Michiel Lemmers, Prins Bernard Cultuurfonds Stichtse Vecht
Jelmer Lok, Prins Bernard Cultuurfonds Stichtse Vecht
Maya Meijer Bergmans, cultureel ondernemer
Henk Meinhardt, Cultuurfestival
Juke van Niekerk-directeur Liniebreed Ondernemen
Soley Omarsdottir, Danne Atelier, Atelier Buitengewoon
Hanna Romijn, Kunst in Kockengen
Jeanine van Rossem, Theekoepelparade
Wendela Sandberg, cultureel ondernemer
Nieke Strijland, Nieuwersluis Bestaat
Johan Tiller, Vechtstreekmuseum
Lucile van Tuyl, voorzitter slot Zuylen
Marianne Visser, Landschap Erfgoed Utrecht
Geerte Wachter, provincie Utrecht
Benno van Woerkom, St. Kindersymfonie, Leerorkest
Yvonne van der Zee, Regio Gooi en Vechtstreek
Elfride Zeldenrust, Quality in Music
Reinold van Zijl, Kunstencentrum Nieuwe Vaart
Franko Živković-Laurenta, wethouder monumenten gemeente Stichtse Vecht
Jelte Zondervan, SDG Tienhoven

Op 11 april 2017 vond een 'inloopavond' plaats die werd bezocht door ca. 30 bewoners en raadsleden, die eveneens input leverden voor het document.

De begeleidingscommissie notitie bestond uit:

Valesca van den Bergh (beleidsadviseur Monumenten, cultuurhistorie, archeologie en duurzaamheid gemeente Stichtse Vecht)
Pieter Doesburg (communicatieadviseur gemeente Stichtse Vecht)
Miriam van Gelder (adviseur cultuur gemeente Stichtse Vecht)
Jaap Van 't Hek (Vechtsnoer)
Frans Olieman (voormalig voorzitter Cultuurplatform Stichtse Vecht)
Bauke Schut (beleidsadviseur economische ontwikkeling gemeente Stichtse Vecht)

Auteurs van de notitie:

Mirjam Blott (De Culturele Zaak)
Marinke Steenhuis (SteenhuisMeurs, narratief)
Frank Strolenberg (Frankenvrij)